

บทความเรื่อง การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ

นำเสนอเมื่อ : 23 พ.ค. 2552

บทความเรื่อง การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ

เรียบเรียงโดย อ.อัญญา ศรีสมพร**

กระบวนการศึกษาในการสร้างบุคลากรจะต้องประกอบด้วย
สถานศึกษาที่มีคุณภาพ

ซึ่งเต็มไปด้วยครู อาจารย์ที่มีคุณภาพเช่นกัน รวมทั้งการสนับสนุนของภาครัฐ
แต่ที่สำคัญที่สุดคือทุกคนในประเทศที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา
การศึกษา หมายถึง
กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม
โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม
การสร้างสรรจุดจรโล่งความก้าวหน้าทางวิชาการ
การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม
การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
การศึกษาจะต้องเน้นให้บุคคลเกิดการคิดที่เป็น การคิดให้เป็น
ซึ่งประชากรไทยยังขาดการคิดเป็นอยู่
ในขณะที่เดียวกันภาครัฐต้องร่วมมือกับภาคเอกชนในการส่งเสริมกำลังปัญญาของ
ชาติเพื่อนำมาพัฒนาประเทศหรือการที่จะมีบุคคลมาสร้างชาตินั่นเอง
กำลังปัญญา หมายถึง คุณภาพของกำลังคนอันเป็นแรงงาน
ตลอดจนศักยภาพในการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ
จากตารางดัชนีกำลังปัญญาของประเทศไทย
ระดับการศึกษาของแรงงานไทยยังอยู่ แคร่ระดับประถมต้น
และในแง่สัดส่วนของนักวิทยาศาสตร์และเงินลงทุนด้านวิจัยก็ยิ่งต่ำกว่าประเทศ
ญี่ปุ่น เกาหลี หรือ

ฮ่องกง

ดังนั้นภาครัฐต้องมีความจริงใจที่จะสนับสนุนการศึกษาเพื่อการพัฒนาแรงงาน

อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศต่อไป

การศึกษา

หมายถึง

กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

จากความหมายจะเห็นว่าการศึกษาจะช่วยสร้างคนหรือบุคคลให้เจริญงอกงามและส่งผลต่อสังคมในฐานะที่แต่ละบุคคลมาอยู่รวมกันเป็นสังคมก็ตรงกับประโยคที่ว่า “ การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ ”

ดังนั้นบทความนี้จึงขอเสนอกระบวนการที่ การศึกษาสร้างคน และกระบวนการสร้างชาติ

กระบวนการของการศึกษาที่สร้างคนที่สำคัญคือ สถานศึกษา **สถานศึกษา** หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา (มาตรา 4 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

สำหรับสถานศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทและภารกิจ ดังนี้ 1. การเป็นสถาบันสร้าง รวบรวมและประยุกต์องค์ความรู้ทางวิชาการมากกว่าการเป็นสถาบันสอนนิสิต/ นักศึกษาเพียงอย่างเดียว 2. การเป็นผู้นำแห่งสำนักสาธารณะของสังคม (ไท วังจันทร์, หน้า 3-4) ซึ่งบทบาทของมหาวิทยาลัยก็เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพมารับใช้สังคม เป้าหมายของการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จวบอยู่ที่ คน หนึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกซึ่งสูงสุดแล้วในกระบวนการการศึกษา แต่หมายถึงการศึกษาตลอดชีวิตเพราะการศึกษาสร้างคนให้รู้จักคิด ทำและเป็นผู้ นำทางเศรษฐกิจและสังคม บุคคลที่ การศึกษาสร้างควรมีลักษณะที่ ฟังประสงค์สำหรับศตวรรษนี้ ควรพร้อมด้วยความคิด 10 มิติ อันประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดเชิงมโนทัศน์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงประยุกต์

ดังนั้นกระบวนการศึกษาร่างคนในยุคปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย
สถาบันการศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพราะการได้บุคคลที่มีความรู้
ความสามารถและมีความคิดที่มีศีลธรรม จริยธรรม

มีความคำนึงถึงส่วนรวมหรือสังคมแล้วจะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า
ปัญหาของการศึกษาอยู่ที่การไม่สามารถทำให้คนคิดเป็น (เกรียงศักดิ์
เจริญวงศ์ ศักดิ์ หน้า 54) ซึ่งท่านได้เสนอวิธีการส่งเสริมให้คนคิดเป็น คือ 1.

สนับสนุนเอกชนตั้งโรงเรียนนักคิด เช่น การคิดสำหรับนักสื่อสารมวลชน
การคิดสำหรับนักบริหาร การคิดสำหรับข้าราชการ การคิดสำหรับพ่อแม่ เป็นต้น

2. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อการคิดโดยการเรียนการสอน :

จากเลิกเชอร์ 100 % เป็นเลิกเชอร์ 30% อภิปราย 70 % โต๊ะเรียน :

จากหันหน้าเขาหาครูอาจารย์ เป็นหันหน้าเขากัน การสอบ : จากปรนัย 90 %
เป็นการสอบอัตนัย 90 % การทบทวน : จากเน้นการทำแบบถาม - ตอบ

เป็นเน้นการเขียนเรียงความ 3.
อบรมพ่อแม่เพื่อนำไปเลี้ยงลูกให้เติบโตทางความคิด หลัก :

ทุกคำถามควรได้คำตอบ รับฟังและยอมรับด้วยใจเปิดกว้าง
ยืมนบนหลักการอย่างมีเหตุผล สอนเด็กให้รู้จักคิดหาคำตอบ
สร้างความรับผิดชอบตนเอง สนับสนุนให้จดบันทึกประจำวัน

ไม่ใช่ระบบอาวุโสสุดโต่ง
ปัญหาของการศึกษาอย่างหนึ่งคือการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

ซึ่งในปัจจุบันภาคเอกชนเขามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา
ดังนั้นรัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนทางการศึกษาของภาคเอกชนโดยให้มี

มาตรการต่าง ๆ อาทิเช่น การให้สิทธิพิเศษทางภาษี
เช่นการงดเว้นหรือลดภาษีทุกชนิดทั้งทางตรงทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

เช่นภาษีนำเข้าอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ทางการศึกษา
ภาษีรายได้ทุกประเภทที่มีผลต่อการก่อตั้งสถานศึกษา เป็นต้น

การอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น
การลดระเบียบขั้นตอนที่ยุงยากของการดำเนินการของการจัดตั้งสถานศึกษาเพื่อ

ลดความล่าช้าหรือการศึกษาภาครัฐจัดสรรदानสาธารณูปโภคต่าง ๆ
เพื่อพร้อมสำหรับภาคเอกชนในการจัดตั้งสถานศึกษา เป็นต้น

การให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุนทางการศึกษาในสาขาวิชาที่จำเป็น
ในการพัฒนาประเทศในภาพรวมระยะยาว

สนับสนุนให้บริษัทธุรกิจขนาดใหญ่จัดการศึกษาเองหรือจัดการศึกษาร่วมกับสถาน

สนับสนุนให้บริษัทธุรกิจเป็นผู้ลงทุนเพื่อให้ได้เด็กเก่งเข้าทำงานในบริษัท
ส่งเสริมองค์การภาคประชาชนจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาที่หลากหลาย
(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ หน้า 138 - 143)

กระบวนการของการศึกษาสร้างคนที่สำคัญซึ่งอยู่ในสถานศึกษา คือ ครู
อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ลูกศิษย์

จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงกระบวนการศึกษาที่พัฒนาคน โดยมีสถานศึกษา
ครูอาจารย์ และการส่งเสริมของรัฐ แต่ที่สำคัญคือ
คนทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา
เพราะการศึกษาถือเป็นการพัฒนาตนเองตลอดชีวิต
กระบวนการของการศึกษาสร้างคนจะส่งผลให้คนที่มีคุณภาพมาส่งเสริมและพัฒ
นาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

กระบวนการสร้างชาติซึ่งประเทศต้องใช้กำลังปัญญา กำลังปัญญา หมายถึง
คุณภาพของกำลังคนอันเป็นแรงงาน
ตลอดจนศักยภาพในการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ
(ความฝันของแผ่นดิน หน้า 44)
ซึ่งประเทศไทยยังต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศชั้นนำอื่น ๆ
จากตารางดัชนีกำลังปัญญาของบางประเทศและของไทย (ความฝันของแผ่นดิน
หน้า 45)

กลุ่มประเทศ	ระดับการศึกษาของแรงงาน(จำนวนปีที่มีโอกาสเข้าโรงเรียน)	สัดส่วนนักวิทยาศาสตร์ต่อประชากร 10,000 คน	สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยต่อ GNP
อุตสาหกรรมชั้นนำ			
เยอรมัน	12.3	55	2.9
อังกฤษ	11.1	84	2.9
ฝรั่งเศส	11.5	ไม่มีข้อมูล	2.3
ญี่ปุ่น	11.6	83	2.3
	10.7	110	2.8
อุตสาหกรรมใหม่			
เกาหลี	8.8	41	1.4
ฮ่องกง	7.0	47	ไม่มีข้อมูล
ประเทศไทย	3.8	2	0.2

จากตารางประเทศไทยระดับการศึกษาอยู่แค่ระดับประถมต้น
ในขณะที่ประเทศที่เจริญแล้วมีแรงงานที่มีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยถึงระดับมัธ
ยมปลาย

หรือดูในแง่จำนวนนักวิทยาศาสตร์และจำนวนเงินลงทุนด้านวิจัยที่เป็นดัชนีชี้ความสามารถในการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่
ก็อยู่ในระดับที่ต่ำมากเช่นกัน ดังนั้นการที่ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้า
ประชาชนอยู่กันอย่างมีความสุข กระบวนการส่งเสริมการศึกษาของภาครัฐ
และภาคเอกชนต้องเป็นจริงที่น่าและตั้งใจจริงในการปฏิรูปการศึกษามีฉะนั้นกระ
บวนการสร้างชาติ อาจจะไม่สำเร็จอย่างยั่งยืนได้
ชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่หมายถึงการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนไทยจะช่วยให้
เกิดกระบวนการคนสร้างชาติ

จากทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9
(พ.ศ.2545 - 2549) ที่ถือเป็นเป้าหมายของประเทศได้เน้นการพัฒนาคน
แต่นับจากแผน ฯ 8 ที่กำลังจะผ่านไปไปอีกไม่นานนี้ เป็นแผน ฯ
แรกที่มีมุ่งเน้นการปฏิรูประบบความคิดในการพัฒนาประเทศแนวใหม่
ซึ่งเปลี่ยนจากการเน้นระดมเงินลงทุนมาลงทุนทางด้านกายภาพเพื่อก่อให้เกิดความ
เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
มาเป็นการเน้นการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยเน้น “คน”
เป็นศูนย์กลางการพัฒนาในแผน ฯ 9 จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญการลงทุน
เพื่อเสริมสร้างสินทรัพย์ของประเทศทั้ง 3 ด้าน คือ 1.
การลงทุนด้านการเสริมสร้างสินทรัพย์ทางกายภาพ (Physical Capital) 2.
การลงทุนด้านการเสริมสร้างสินทรัพย์ทางทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital)
3.
การลงทุนด้านการเสริมสร้างสินทรัพย์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
(Natural Resource and Environment Capital)
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี หนา)

กระบวนการของการศึกษาสร้างคนและคนสร้างชาตินั้นเป็นหน้าที่ของทุกคน
เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้
ตลอดชีวิตอันจะทำให้ตนเองมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข
ซึ่งเชื่อว่าทุกสังคมและทุกประเทศชาติคงต้องการ
สุดท้ายขอแนะนำพระราชบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย
เดช ((ความฝันของแผ่นดิน หนา 45) ฝากเป็นข้อคิดกับคนไทยทุกคนว่า
“...นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วยประเทศไทยเราจึงจะได้คนที่มีคุณ
ภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี
มาเป็นกำลังของบ้านเมืองให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์

และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาพระองค์ให้เป็นที่ถูกที่อำนาจผล เป็นประโยชน์อันพึงประสงค์...”

** อัญญา ศรีสมพร, ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, พบ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์ - การบริหารทรัพยากรมนุษย์) เกียรติ นียมอันดับสอง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เอกสารประกอบการเรียบเรียง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, บัณฑิตของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บริษัท ส.เอเซีย เพรส (1989) จำกัด, 2543.

คณะศึกษา “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์”, ความฝันของแผ่นดิน, กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน), พิมพ์ครั้งที่ 3, 2540.

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโส, แผน 9 แผนสร้างพลังแผ่นดิน, จุลสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือน มีนาคม - เมษายน 2543.

ไท วังจันทร์, มหาวิทยาลัยไทย มหาวิทยาลัยของใคร, จุลสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน 2543.